

Вінницький національний технічний університет
Кафедра підприємництва, логістики та менеджменту
Факультет менеджменту та інформаційної безпеки

БІРЖОВИЙ ТОВАРНИЙ РИНОК

(вибірковий)

I (бакалаврський) рівень вищої освіти

2020-2021 н.р.

Освітня програма **Підприємництво, торгівля та біржова діяльність**

Спеціальність **076 – Підприємництво, торгівля та біржова діяльність**

Викладач: **Білоконь Т. М.**

Мова викладання: **українська**

Семестр – **6**

Кредитів ЕКТС – **5**

Лекцій – 36 год. (денна форма), 10 год. (заочна форма)

Практичних – 24 год. (денна форма), 5 год. (заочна форма)

Самостійна робота – 90 год. (денна форма), 135 год. (заочна форма)

Вид контролю: **залік**

Передумови для вивчення. Дисципліна «Біржовий товарний ринок» тісно пов'язана з дисциплінами «Товарознавство», «Біржова діяльність».

Метою дисципліни є формування у майбутнього фахівця теоретичних основ та практичних навиків з організації і функціонування біржового товарного ринку, а також ефективного використання отриманих знань у своїй майбутній діяльності.

Компетентності:

Інтегральна компетентність - Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та проблеми у сферах підприємницької, торговельної та біржової діяльності або в процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів організації і функціонування підприємницьких, торговельних, біржових структур і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

СК 6. Здатність здійснювати діяльність з дотриманням вимог нормативно-правових документів у сфері підприємницької, торговельної та біржової діяльності.

СК 7. Здатність визначати і виконувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

СК 10. Здатність до бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків і результатів діяльності у сфері підприємництва, торгівлі та біржової практики з урахуванням ризиків.

Результати навчання:

ПРН 16. Знати нормативно-правове забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур і застосовувати його на практиці.

ПРН 17. Вміти вирішувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур і розв'язувати проблеми у кризових ситуаціях з урахуванням зовнішніх та внутрішніх впливів.

ПРН 20. Знати основи бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків та результатів діяльності підприємницьких, торговельних і біржових структур з урахуванням ризиків.

В результаті вивчення курсу здобувачі повинні:

знати:

- нормативно-правову базу, сутність біржової діяльності;
- принципи організаційної діяльності товарних бірж;
- принципи роботи біржового ринку.

вміти:

- організувати роботу суб'єктів підприємницької діяльності з біржами та брокерськими конторами;
- здійснювати біржові операції;
- виконувати фахові функції на біржовому товарному ринку.

Тематика

Тема 1. Роль та функціональне призначення біржового товарного ринку в сучасній економічній системі

Поняття біржового товарного ринку. Функціональне призначення біржового товарного ринку в сучасній економічній системі. Історія розвитку біржового товарного ринку.

Тема 2. Організаційно-правові засади функціонування біржового товарного ринку

Загальна характеристика законодавчо-правового поля, що регулює товарну біржову діяльність. Зарубіжний та вітчизняний досвід функціонування біржового товарного ринку.

Тема 3. Формування та котирування цін на біржовому товарному ринку

Принципи формування цін на товарній біржі. Види біржових цін. Структура елементів біржової ціни на товар. Види цінової стратегії та політики продавця на товарній біржі. Форми цінової політики. Сутність та правила біржового котирування цін.

Тема 4. Біржова торгівля агропродовольчою продукцією

Організаційно-правові аспекти біржової торгівлі агропромисловою продукцією. Поняття та функції аграрної біржі. Особливості укладання та виконання угод з купівлі-продажу агропродовольчої продукції. Біржові угоди та контракти на аграрній біржі. Особливості становлення біржового аграрного ринку в Україні

Тема 5. Хеджування - засіб управління економічними і фінансовими ризиками

Економічні та фінансові ризики на товарному біржовому ринку. Біржові операції. Види операцій страхування цінового ризику. Хеджування та біржова спекуляція.

Тема 6. Кліринг та розрахунки на біржовому товарному ринку

Сутність і функції клірингу та розрахунків. Класифікація клірингу та розрахунків. Характеристика умов платежу за біржовими угодами. Строки платежу. Форми розрахунків за біржовими угодами. Розрахункова палата. Застава: застава продавця, застава покупця. Маржа: початкова, підтримуюча, варіаційна. Методи здійснення грошових розрахунків між покупцями і продавцями на товарній біржі. Основні етапи розрахунково-клірингового процесу на ринку ф'ючерсних контрактів.

Теми практичних занять

Тема 1. Роль та функціональне призначення біржового товарного ринку в сучасній економічній системі

Тема 2. Організаційно-правові засади функціонування біржового товарного ринку

Тема 3. Формування та котирування цін на біржовому товарному ринку

Тема 4. Біржова торгівля агропродовольчою продукцією

Тема 5. Хеджування - засіб управління економічними і фінансовими ризиками

Тема 6. Кліринг та розрахунки на біржовому товарному ринку

Методи навчання та техніки, які будуть використовуватись

Основними методами навчання є:

- лекція-візуалізація;
- навчальна дискусія;
- презентація;
- інтерактивні методи;
- консультації.

Індивідуальні завдання

Робочим навчальним планом передбачена контрольна робота (для здобувачів заочної форми навчання). За рішенням кафедри - підготовка творчих робіт, презентацій з окремих тем курсу, доповіді на конференцію.

Форми та методи контролю. Відповідно до вимог регламенту навчального процесу для успішного засвоєння знань здобувачами та об'єктивного їх оцінювання здійснюється систематичний поточний контроль знань, наприкінці вивчення курсу передбачається підсумковий контроль. Контроль знань здобувачів здійснюється на практичних заняттях. Поточний контроль організовано у формі вибіркового усного опитування та виконання практичних завдань. Модульний контроль організовано у формі тестових завдань. Оцінювання рівня виконання індивідуальної роботи робиться на основі перевірки змісту роботи та її захисту у формі доповіді. Підсумковий контроль - іспит.

Оцінювання результатів навчання

Вид роботи	Бали	Вид роботи	Бали
Тема 1 (усна доповідь, практ.завдання)	10	Тема 4 (усна доповідь, практ.завдання)	10
Тема 2 (усна доповідь, практ.завдання)	10	Тема 5 (усна доповідь, практ.завдання)	10
Тема 3 (усна доповідь, практ.завдання)	10	Тема 6 (усна доповідь, практ.завдання)	10
Колоквіум 1 (тести)	20	Колоквіум 2 (тести)	20
Сума за семестр 100 балів			

Критерії оцінювання знань, умінь та навичок здобувачів

Рівень компетентності	За нац. шкалою	За шкалою ЕКТС	Критерії оцінювання
IV Високий (творчий) «5»	зараховано	A	90-100б. Програмні результати досягнуті повністю. Теоретичний зміст курсу освоєний цілком, без прогалин; виявлено глибокі знання у сфері біржової діяльності для подальшого використання на практиці, сформовано необхідні практичні навички знати нормативно-правове забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур і застосовувати його на практиці. вирішувати професійні завдання з організації біржових структур і розв'язувати проблеми у кризових ситуаціях з урахуванням зовнішніх та внутрішніх впливів; усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до максимального.

III Достатній (конструктивний) «4»		B	82-896. Програмні результати досягнуті повністю. Теоретичний зміст курсу освоєний цілком, без прогалин; сформовано уміння викладати основні ідеї щодо знання у сфері біржової діяльності. Необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального.
		C	75-816. Програмні результати досягнуті повністю. Теоретичний зміст курсу освоєний цілком, без прогалин. Вміння викладати базові ідеї у сфері біржової діяльності, а також практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані недостатньо; усі передбачені програмою навчання завдання виконані, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками.
II Середній (репродуктивний) «3»		D	64-746. Програмні результати досягнуті. Теоретичний зміст курсу освоєний частково, але прогалини не носять істотного характеру, виявлено знання та розуміння основних положень у сфері біржової діяльності; необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань містять помилки.
		E	60-636. Програмні результати досягнуті. Теоретичний зміст курсу освоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, частина передбачених програмою навчання завдань не виконано або якість виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального.
I Низький «2»	не зараховано з можливістю повторного складання	FX	35-596. Програмні результати не досягнуті. Теоретичний зміст курсу освоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання навчальних завдань не виконано, або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання)
	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	F	0-346. Програмні результати не досягнуті. Теоретичний зміст курсу не освоєно, необхідні практичні навички роботи не сформовані, усі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до якого-небудь значущого підвищення якості виконання навчальних завдань (з обов'язковим повторним курсом)

Критерії оцінювання знань, умінь та навичок здобувачів за видами робіт

Рівень компетентності	За нац. шкалою	Критерії оцінювання		
		Усна доповідь	Практичне завдання	Колоквіум (тести)
IV Високий (творчий) «5»	відмінно	3 б.: здобувач повністю розкрив суть питання, надав правильне теоретичне тлумачення визначенням та категоріям.	5 б.: виставляється при правильному та безпомилковому виконанні з поясненням і коментуванням отриманих результатів	18-20 б.: 90-100% правильних відповідей

III Достатній (конструктивний) «4»	добре	2 б.: здобувач розкрив суть питання, але у відповіді допущені неправильні обґрунтування окремих положень.	3-4 б.: при правильному і безпомилковому виконанні завдання, але без пояснень, при відсутності або помилкових коментарях до отриманих результатів	15-17 б.: 75-89% правильних відповідей
II Середній (репродуктивний) «3»	задовільно	1 б.: здобувач не розкрив питання, але брав участь в обговоренні питань	1-2 б.: виставляється, якщо при виконанні допущені помилки, виявлено недостатнє знання й розуміння	12-14 б.: 60-74% правильних відповідей
I Низький «2»	незадовільно	0 б.: за повну відсутність відповіді	0 б.: виставляється у випадку, якщо завдання не виконано взагалі	0-11 б.: 0-59% правильних відповідей

Політика курсу

Викладач та всі здобувачі, що вивчають цей курс, зобов'язуються дотримуватись таких положень «Кодекс етики ВНТУ», «Положення про академічну доброчесність студентів та науково-педагогічних працівників ВНТУ», «Положення про рейтингову систему оцінювання досягнень студентів у ВНТУ» та розуміють, що за їх порушення несуть особисту відповідальність.

Базові інформаційні ресурси

1. Солодкий М.О. Біржовий товарний ринок : навчю посіб. К.: Компринт, 2015. – 640 с.
2. Бевз О.П. Економіка і організація біржової торгівлі : навч. посібн. / О.П. Бевз, М.М. Скотнікова. - К.: ЦУЛ, 2016. - 43 с.
3. Сотник І., Таранюк Л. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність : навч. посіб. – Суми.: ВТД «Університетська книга», 2018. – 572 с.
4. Торгівля та біржова діяльність в Україні: проблеми і стратегії розвитку : колект. Моногр. / за заг. Ред Т.В. Гринько. – Дніпро: Видавець Біла К.О., 2018. – 404 с.
5. Розвиток біржового ринку в умовах глобалізації/ М.О.Солодкий, В.О.Яворська, А.С. Кравченко. – К.: ЦП Компринт, 2016. – 356с
6. Пепа Т.В. Біржова діяльність / Т.В. Пепа, Т.І. Пішеніна, В. В. Лавринович. - К. : Ліра-К, 2014. – 512 с.
7. Солодкий М.О. Біржовий ринок / М.О. Солодкий. - К. : Аграрна освіта, 2001. – 333 с.
8. Сохацька О.М. Біржова справа : підруч. / О.М. Сохацька. – Тернопіль: Карт-бланш, 2013. – 602 с.
9. Українська біржа. – Режим доступу : <http://www.ux.ua/ua/>
10. Українська фондова біржа. – Режим доступу : <http://ukrse.com.ua/>

11. Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. – Режим доступу : www.me.gov.ua
12. Державна служба статистики України. – Режим доступу : [/http://www.ukrstat.gov.ua/](http://www.ukrstat.gov.ua/)